אבל אמר מודרני הימך לחודיה שניהן אסורין כי הא דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין [א]תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל מדיר לא כגון דפריש ואת עלי לא את עלי חרם הנודר אסור אבל מודר לא כגון דפריש ואנא עלך לא אבל סתמא מאי שניהן אסורים הא מדקתני סיפא הריני עליך ואת עלי שניהן אסורין הדין הוא דשניהם אסורין הא סתמא הוא אסור וחברו מותר אלא הכי אתמר דר' יוסי בר' חנינא מודר אני לך שניהם אסורין מודרני הימך הוא אסור וחברו מותר והא מתניתין דקתני הימך ואוקימנא למתניתין לשמואל בכולן עד שיאמר שאני טועם לך ושאני אוכל לך הוא דאסור וחברו מותר אבל במודרני הימך שניהם אסורין אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך הוא דאין הוא אסור אלא באכילה הא מודרני ממך אסור אפילו בהנאה אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר (א) אלא שאני אוכל לך ושאני טועם לך אין אסור אלא באכילה אלא הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך הוא דאסור אבל אמר מודרני הימך לא משמע דאמר אסור מאי טעמא מודר אני ממך [א]לא משתעינא בהדך משמע מופרשני ממך דלא עבידנא עמך משא ומתן משמע מרוחקני ממך דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע

לימא

רש"י

אבל אמר מודרני הימך לחוד. דלא אמר שאני אוכל לך: **שניהן אסורין.** דכיון דאמר (ב) שאני אוכל לך משמע דאסר נפשיה בלבד שאינו אוכל מחבירו אבל כי אמר מודרני הימך סתם משמע דמדיר נמי חבריה מיניה מכל וכל: **תנן.** בפ' השותפין (לקמן מז:): **הריני עליך חרם המודר אסור.** והא הכא דלא אמר שאני אוכל לך חרם ולא הוי אסור אלא המודר ולא שניהן: **כגון (ג)דמפריש.** בהדיא אבל את עלי לא: **אבל סתמא.** דלא פריש ואת עלי לא מאי שניהן אסורין: **הדין הוא דשניהן אסורין.** דאמר בפירוש הריני עליך ואת עלי אבל סתמא דאמר הריני עליך ולא אמר ואת עלי לא הוו שניהן אסורין אלא חד בלבד: **אלא הכי איתמר אמר ר' יוסי בר' חנינא (ד) מודרני ממך הוא אסור וכו'.** דהיינו כמתניתין הריני עליך חרם וכו': **והא מתני' מודרני הימך.** קתני ואוקמא שמואל דאמר בכולן עד כל אחד ואחד שאני אוכל דאהכי איהו אסור וחבירו מותר אבל אמר מודרני הימך בלבד ולא אמר שאני אוכל שניהן אסורין והיינו דלא כרבי יוסי בר' חנינא: **אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר.** הכי מתרץ לה למתניתין ולא כדאוקימנא דמיקשי לר' יוסי: **הא אמר מודרני הימך.** דלא מפרש כלום ודאי מכולה מילתא מדיר ואסור אפי' בהנאה: **א"ה לימא שמואל הכי.** למה ליה אפוקי למימריה כולי האי לימא הכי אמר שמואל ואם לא אמר שאני אוכל לך דלא אמר אלא מודרני הימך אסור אפילו בהנאה: **אלא הכי אתמר.** אמר שמואל טעמא דאמר שאני אוכל לך דכיון דאמר בפירוש אכילה אסור אבל לא אמר בפירוש אכילה לא אסור למיכל מדידיה דדילמא הא דאמר מודר אני ממך אדיבוריה קאמר דלא משתעי בהדיה אבל לא למיכל מיניה וכן כי אמר מופרשני ממך דלא אמר שאני אוכל דדילמא ממשא ומתן קא פריש מיניה מרוחקני ממך נמי דלא ליקרב בארבע אמות דיליה משמע ולא דמדיר מאכילתו:

לימא

ר"ן

דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין. נראה בעיני דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממך ומנכסיך הילכך כיון דבכלל אני הוו נכסים על כרחיך חבירו נמי אסור בו דאי לא נכסים לאו בני אתהנויי מחבירו נינהו: **תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל המדיר לא.** ואמאי נימא דעליך נמי כולל חבירו ונכסיו וכיון שכן אף המדיר ליתסר דאי לא נכסי חבירו לאו בני אתהנויי מיניה נינהו: **אם עלי חרם הנודר אסור אבל מודר לא.** ואמאי נימא דעלי כולל נמי עצמו ונכסיו וליתסר מודר דאי לא נכסי דידיה לאו בני אתהנויי מיניה נינהו:

אלא הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא מודרני לך שניהם אסורין. דלך משמע לך * כלומר נכסי אסורין לך ומשמע משלך משא"כ בהימך דלא משמע הכי. ונראה בעיני דהכי פירושא דקס"ד השתא דשמואל הכי דייק מתני' דכיון דלא תנן אלא חד אסור ודאי חדא קתני וכיון דחדא קתני על כרחיך הימך דרישא לאו דווקא דה"ה בלך דכיון דמסיים מילתיה ואמר שאני אוכל אפילו אי אמר לך לא משמע דשניהם אסורין אלא דהוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר שמואל האי דקתני תנא דבמודרני בין דאמר הימך בין שאמר לך הוא אסור וחבירו מותר דווקא כשאמר שאני אוכל ושאני טועם אבל אי לא אמר הכי לא שוו הימך ולך דבלך שניהם אסורין: **והא מתניתין הימך קתני.** כלומר דהש"ס לא נימא ליה בהכי דהא מתניתין הימך תנן ואע"ג דודאי קושטא קאמר שמואל דלתנא דמתני' לא שני ליה בין הימך ולך כיון דמסיים בה שאני אוכל לך מ"מ לא הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקאי אלישנא דמתנא תנא בהדיא דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין. כך נראה בעיני: **אלא מעיקרא דשמואל הכי אתמר וכו' אבל מודרני ממך אסור אפילו בהנאה.** כלומר דידים שאינן מוכיחות הויין ידים ומשום הכי אסור אפילו בהנאה: **הכי גרסינן אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה.** כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוה ליה לפרושי ולמימר הכי. ובדין הוא דלעיל נמי כי קאמרינן דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוה ליה לאקשויי הכי אלא דעדיפא מינה אקשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא נוסחא אחרינא הכא ולא מחוורא: **אלא הכי אתמר טעמא דאמר וכו'.** כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא דכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור דהוו להו

ידים

מסורת הש"ס

(א) לקמן מז: [ביצה לט.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך אסור אפילו בהנאה אלא הכי אתמר כצ"ל ותיבת אלא ותיבת אין נמחק: (ב) רש"י ד"ה שניהן אסורין. דכיון דאמר במי שאני אוכל: (ג) ד"ה כגון דמפרש בהדיא: (ד) ד"ה אלא הכי וכו' בר חנינא מודר אני שניהם אסורין מודרני ממך הוא אסור:

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה אלא הכי איתמר כו' כלומר נכסי אסורין לך ומשמע משלך. וכן בפסוק שופטים יז ב הכסף אשר לוקח לך:

פירוש הרא"ש

אבל מודרני ממך לחודיה שניהם אסורין. דמשמע מודרני ממך מליהנות לך וגם הנאתי מודרת לך שלא תהנה ממני א"נ בדלני ממך מכל וכל שלי שלי ושלך שלך. והא דקתני בברייתא מודרני ממך ה"ז אסור ולא קתני הרי אלו אסורין אגב דבעי למתני בסיפא שאני אוכל לך כו' ה"ז אסור והוי מצי לאקשויי כדפריך לק' א"ה לימא שמואל ואם אמר מודרני ממך לחודיה שניהם אסורין כיון דלהחמיר בא שמואל אלא דעדיף פריך ליה ממתניתין כדלקמן: תנן הריני עליך חרם המודר אסור. משנה היא לקמן בפרק השותפין: אבל המדיר מותר. ולדידך דאמרת מודרני ממך אע"ג דלישנא משמע לאסור עצמו על נכסי המודר ולא לאסור נכסיו על חבירו מכ"מ מפרשת לה לחומרא א"כ הריני עליך חרם אע"ג דמשמעות הלשון משמע לאסור נכסיו על חבירו הי"ל לפרש לחומרא דאני והנאתי עליך חרם קאמר: בגון דפריש ואת עלי לא. אבל אי אמר ואני עליך לא לא אע"ג דלאו לא פריש תרוייהו אסירי מכל מקום עיקר הלשון משמע לאסור נכסיו על חבירו אלא שאנו מפרשים לחומרא לאסור גם נכסי חבירו עליו הילכך מהני האי דפריש ואת עלי לא שלא נחמיר עליו אבל אי פריש ואני עליך לא לא מהני לסתור הלשון שאמר כבר נכסיו על חבירו: את עלי חרם הנודר אסור. אבל מודר מותר וה"נ הוה לן להחמיר את והנאתך עלי חרם: מדקא תני סיפא הריני עליך ואת עלי שניהם אסורים הא סתמא כו'. ולא שייך הכא לפרש טעמא דפריש ואת עלי לא או אני עליך לא הא סתמא נעשה כאומר הריני עליך ואת עלי משום דבמתניתין לא קתני ואת עלי לא אלא דמפרש לה הכי: והא מתני' ממך קתני. תחלה פריך ממתניתין לר' יוסי בר חנינא ושני והדר תו פריך לשמואל א"כ נימא שמואל הכי ואי לא אמר אלא שאני אוכל לך אין אסור אלא באכילה כך נמצאת הגירסא בספרים ואינה מכוונת דהא לא אתא לאשמועינן עיקר מילתיה דשמואל [אלא] לאשמועינן דבמודרני ממך לחודיה אסור אפי' בהנאה ועוד דמשמע טעמא דלא אמר אלא שאני אוכל לחודיה דאין אסור אלא באכילה הא אמר בהדיא מודרני ממך אסור אפי' בהנאה והא ליתא דליתו אסור בהנאה עד שיאמר מודרני ממך לחודיה הילכך נראה דהכי גרסי' ואם לא אמר שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור אפי' בהנאה: אבל אמר מודרני ממך לא משמע דאמר אסור מאי טעמא דילמא מודרני ממך דלא משתעינא בהדך (אלא) ולימו אוסר עצמו מהנאתו עד שיאמר גם שאני אוכל לך וגם לדבר עמו מותר שאינו מוכיח לגבי יותר מלוה ולא הוי יד כלל אבל אין לפרש דלדבר עמו אסור דיותר הוי מוכיח להיות לאסור דבור מלאסור הנאה דהא בתר הכי אמר ליה רב פפא לאביי לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים פי' מדלא אסר במודרני ממך איסור הנאה מכלל דלמ"ד הויין ידים אסור בהנאה ומותר לדבר אלמא יותר הוי הוכחה לאסור הנאה מלאסור דבור:

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"א מהל' נדרים הל' כג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רו סעי' א ב וע"ש:

מוסף רש"י

הריני עליך חרם. נכסי יהיו עליך חרם (לקמן מז:). המודר אסור. מי שהוטל עליו הנדר אסור ליהנות מזה שנדר הנדר, דה"ק ממוני עליך הקדש (ביצה לט.). אבל המדיר מותר (לקמן מז:). הרי את עלי חרם. הכי קאמר ליה הרי ממונך עלי כקדש חרמים שהן לבדק הבית, הלכך הנודר אסור ליהנות משל המודר, דכתיב לא יחל דברו, ובשלו הוא לאסור עצמו בממון חברו (ביצה לט.). לא משמע דאמר אסור. לא משמע איסור אכילה, כלומר בודאי, דדלמא לא משתעינא בהדך משמע (ראמ"ה בשמו).

תוספות

תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל לא המדיר. ולשמואל דאמר מודרני ממך משמע תרוייהו הכי נמי נימא הריני עליך חרם משמע הריני על ממונך חרם וגם מדיר נמי ליתסר ומשני דפריש ואת עלי לא ועתה פריך הרי את עלי חרם אסור ומודר מותר ואמאי נימא דה"ק הרי את עלי וממוני חרם ואסור גם מודר: **אלא אי איתמר** דרבי יוסי בר חנינא הכי איתמר מודר אני ממך הוא אסור וחבירו מותר. תימה מאי אתא לאשמעי' הא תנא בברייתא הכי וי"ל לאשמעי' דמודרני ממך לא משמע מודר ממונו אע"ג דהריני חרם ר"ל מודר ממונו זה לא אמר הכי: **והא מתני'** דממך תנן. כלומר אמאי [קשה] דשמואל קאמר לאמר למודרני ממך דשניהם אסורים: אלא שמואל הכי אמר טעמא דאמר שאני אוכל הוא דאין אסור אלא באכילה. דלישנא דאסור כמתני' משמע ליה אסור באכילה ולא בהנאה אבל מודרני ממך אסור בהנאה ומודרני דקתני בברייתא אסור בהנאה וה"ק שמואל וכולן אסור בהנאה עד שיאמר שאני טועם לך: **אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני טועם לך אסור** [אפי'] **בהנאה.** דלישנא עד שיאמר שאני טועם לך משמע כשאני טועם אסר עצמו טפי ממודרני והא ליתא דאדרבה מודרני אסור טפי ויש ספרים דגרסי לימא שמואל ואם לא אמר אלא שאני אוכל לך ליתו אסור אלא באכילה וקשה לישנו. וה"ה לעיל דשמואל קאמר אבל מודרני שניהם אסורים מצי למפרך לימא שמואל אם לא אמר שאני אוכל לך שניהם אסורים: **אלא הכי איתמר.** לעולם כדאמר מעיקרא דלשמואל מודרני לחודיה לא אסר כלל דלמא לא משתעי בהדך קאמר וקשה מברייתא דלעיל דמודרני אסור בלא שאני טועם לך וי"ל דהתם אסור ר"ל דלא מישתעי בהדיה א"נ מעשה נחית ומר תנאי היא דברייתא דלעיל ס"ל כרבנן דידים שאינם מוכיחות הויין ידים ושמואל סבר דמתני' כרבי יהודה דאמר לא הויין ידים: